

ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗВЕСТИЯ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ НА:

Търговско-Индустриалната Камара и Стоковата Бора в Варна.

Урежда Редакционен Комитет.

Всичко що се отнася до Икономически Известия се изпраща до Варненската Търговско-Индустриална Камара.

Абонамент { Годишен 100 лв.
Полугодишен 60 .
Чужбина (годишен) 140 .

Обявления { 1 стр. 600 лв. — 1/2, — 300 лв.
1/4 . 180 . — 1/4, — 100 .

Дейността на българските големи банки.

Страната ни се сдобива вече с няколко големи банки, на чело на които остават все таки нашите по-стари банки „Гирдап“, Българска търговска банка, Генерална банка, Кредитна банка и Балканска банка, от които трите последни с чуждестранни капитали. Към тези банки, които са от първостепенно значение в нашия финансов и стопански живот — ще прибавим за нашето изучаване само две сравнително нови банки: Българска банка и Франко-българска банка за международна търговия, и двете основани в София в 1917 година. Последната бе основана първоначално с чисто местен капитал, но по после привлече и чужди капитали, предимно френски — 12 милиона лева, срещу 10 милиона местен капитал. И Българска търговска банка привлече чуждестранен капитал чрез Banque de Paris et des Pays Bas, обаче, тук той е надминат от чисто местния основен капитал на банката, затова и нея ние продължаваме да сметаме за банка с български капитали.

Ние ще проследим упражнението през трите последни години 1919 до 1921. Балансите за 1922 година не са още публикувани за всички въпросни банки.

Основните внесени капитали и резервите на тези седем големи наши банки в края на 1921 година са били:

	Милиони лева	
	основ.	кап. резерви.
1. Балканска банка	20	32
2. Бжлг. генер. банка	12	6.5
3. Кредитна банка	7.2	1.8
4. Банка Гирдап	25	16.8
5. Бжлг. търгов. банка	30	6.6
6. Бжлгарска банка	30	1.5
7. Френско-бжлг. банка	22	0.5

Всичко: 146.2 36.9

Най-големи собствени капитали имат чисто българските банки, обаче, не те са проявили най-голема дейност в страната. Напротив, изглежда, че с повече доверие са се

ползували напоследък банките с чуждестранни капитали.

Сравнителното изучаване на балансите е твърде мъчно, поради големото тяхно различие. При все това, ние ще се помъжим да изгъкнем по съществени признаци, характеризиращи дейността на банките.

Общата сума на балансите отразява на първо място сстрата парична криза в страната.

	милиона лева		
	1919	1920	1921
Балканска банка	207.6	240.8	352.6
Генерална	199.2	230.3	280.2
Кредитна	140.4	204.3	319.1
Гирдап	109.2	118	111.7
Бжл.търгов.	187.8	220.2	283.2
Бжлгарска	133	101.8	118.2
Франко бжлг.	48.2	69.3	75.5
Всичко заедно	1025.4	1184.7	1540.5

Поради обезценяването на нашата народна монета, би требвало да очакваме много по-големо засилване на общите сборове, обаче, настъпила и продължаваща парична криза е твърде в обратен смисъл повлияла. Най-големи повишения проявяват Балканската и Кредитната банки, а пък Гирдап отбелязва и едно спадане.

Не можахме да си доставим цифрите на общото количество на операциите за всяка отделна година; и те биха ни показали същия факт на изобщо недостатъчно повишение, особено в 1921 година.

Да преминем сега на отделните главни пера от годишните баланси. Първом източниците. Собствените основни капитали на седемте банки заедно са били съответно: милиона лева 116.7 119.2 146.2, а техните общи собствени средства: мил. лева 149.4 154.1 183.2.

Нарастването от година на година е незначително, в сравнение на големата нужда от обръщателни средства в банките.

Чуждите капитали — влогове и

кредиторни сметки в банките са се развивали също така бавно, въпреки големите искания на всички видове предприятия в страната.

	милиона лева		
	1919	1920	1921
Балканска банка	180.1	209.5	300.9
Генерална	176.6	204.3	254.2
Кредитна	127.9	191.8	306.6
Гирдап	57.1	63.1	59.1
Бжл.търг. банка	153.7	179.8	198.3
Бжлгарска	68.6	65.3	82.3
Фран.бжлг.	34.4	52.3	50.8
Всички заедно	798.4	966.1	1252.2

Изобщо, чуждите средства са постоянно росли, обаче, това растене далеч не е съизмерено с обезценяването на нашия лев. Най-силно нарастване са показали трите първи в таблицата ни — чуждите банки, и особено през последната 1921 год. увеличението в Бжлг. търговска банка е незначително, а пък останалите три банки отбелязват дори известно спадане.

Трябва да съжаляваме, че балансите не позволяват да отделим в чуждите средства дългосрочните от краткосрочните и не виждаме ангажменти на банките, както това прави банка „Гирдап“, която отбелязва в своя баланс: дълга си към Б. н. банка, текущи кредиторни сметки, срочните и безсрочните си влогове.

Такъво разпределение на чуждите фондове в банките би ни позволило да сджим по-лесно за тяхната ликвидност.

Нека дадем поне за 1921 година отношенията на чуждите средства в банките спрямо собствените фондове в проценти; те се редят тъй:

Кредитна Банка	3407 %
Генерална	1374 %
Балканска	1297 %
Б.търговска	542 %
Бжлгарска	261 %
Франко-бжлг.	226 %
Гирдап	141 %
Всички банки заедно	684 %

В 1921 година седемте големи банки са използвали милиард и

четвърт чужди средства срещу 183 милиона собствени капитали. Явно е, че първата сума би била много по-висока, ако не бе паричната криза и лошите условия за капиталите изобщо.

Каква роля играят в българския стопански живот разглежданите седем банки, може да се види от съпоставянето на цифрите за чуждите средства в тях с онези във всички кредитни акционерни дружества, от една страна, и в всички кредитни институти, от друга:

	1919	1920	1921
	милиони лева		
Седемте банки	798	966	1252
Акц. кредитни д-ва	1195	1750	2274
Всички кред. инстит.	2478	3463	4180

Чуждите средства, прибрани само в седемте големи банки, съставляват съответно:

67% 55% 55%
спрямо сумите в акционерните кредитни дружества и

32% 28% 30%
спрямо сумите в всички кредитни институти в страната.

Нека посочим и на частта, която съставляват чуждите средства, прибрани в трите големи най-важни банки с чуждестранен капитал (Балканска, Генерална и Кредитна), именно 485, 606, 862 милиона лева, спрямо седемте банки тия части съставляват съответно

61% 63% 69%,
и спрямо сумите в акционерните кредитни дружества:

41% 35% 38%
Други пасиви в балансите отбелязват само Българската търговска банка—странни кореспонденти и банка Гирдап—акциите и разни пасиви, но всички те са от незначителна височина.

Да разгледаме сега разните активи на седемте банки.

Разполагамите суми в касата и в държавните банки дават следната картина:

	1919	1920	1921
	милиона лева		
Балканска банка	33.9	42.8	34.7
Генерална „	15.9	40.9	54.7
Кредитна „	13.9	30.6	69.5
Гирдап „	3.2	1.3	1.2
Б.-търговска „	22.7	33.9	20.1
Българска „	17.5	9.8	13.7
Франко-бълг. „	2.8	15.7	7.1

Всичко . 109.2 174.3 199.6

Само Генералната и особено Кредитната банки съзидавали постоянно своите налични средства. Спада не имаме непрекъснато в касите на банка „Гирдап“, която при това

отбелязва и през трите години толкова слаба — почти нищожна наличност. През 1921 година паричната криза се е повече отразила на останалите три банки: Балканска, Б.-търговска и Франко-българска банки. Общо казано, с наличните суми по-добре са стоели седемте големи банки през 1920 година.

При липса на отделни цифри за краткосрочни и на виждани задължения и пласменти в всичките седем банки, бихме дали една приблизителна идея за слабата ликвидност на седемте банки заедно, като съпоставим общата сума на задълженията към трети лица изцяло:

	1919	1920	1921
	милиона лева		
с цифрите на наличните суми:	778	966	1252
милиона лева	109	174	199

Нека дадем изцяло за всички седем банки останалите главни общи пера от актива на балансите.

	1919	1920	1921
	милиона лева		
Портфейл	109	140	194
Текущи кред. с/ки	654	741	994
Ценни книжа	63	67	67
Участия	8	14	13

Портфейла е постоянно расъл. Най-обемист портфейл е имала Българска търговска банка (45, 49, 63 милиона) след нея иде Генералната и после Балканска банка. Най-слаб портфейл е притежавала Кредитната банка (7, 8, 11 милиона).

Най-крупното перо в актива съставляват текущи кредиторни сметки, които са изпитали в 1921 година тройно нарастване спрямо онова в 1920 година. Тук първо място заемат Балканска (153, 173, 292) и Кредитна (113, 158, 231 мил.) банки, а най на края идва Франко-българската банка (34, 23, 41, мил. лева).

Пласментите в ценни книжа съзидавали почти еднаква височина през трите разглеждани години.

Най-големи такива пласменти съзидавали Б. търговска банка и „Гирдап“, когато сумите на другите пет банки тук съзидавали незначителни.

Участия в други предприятия съзидавали редовно само три банки: Балканска, Българска и Франко-българска.

Липсват ни данни относно реализемостта на разните видове пласменти. Но в всеки случай остротата на паричната криза е сигурно съзидавала много ижчни условия.

В друг брой на списанието ще се занимаем с сметката Загуби и Печалби на седемте големи банки, от което още по-ясно ще се види, колко ижчни условия преживяват тези наши първи кредитни институти.

Д-р С. Ганев.

По въпроса за висшето търговско образование.

Ние сме в надвечерието, когато Висшето търговско училище във Варна завършва своя пръв учебен цикъл. След няколко месеца на територията на българското народно стопанство ще почнат да вземат активно участие млади хора, които са получили своите специални познания и своята подготовка за народна стопанска дейност в стените на българско висше училище. Това ни дава право и даже ни налага дълга да хвърлим един поглед върху същността на дейността на това заведение. Преди всичко, справедливостта изисква да отбележим, че училището отговаря на несъмнените културни нужди на царството. Собствено, това твърдение се явява по-скоро като констатиране на един несъмнен емпирически факт; то трябва да се подчеркне особено, след като се вземе предвид, че появяването на училището беше придружено с напълно законни и разумни съмнения относно това, дали то ще може да затвърди своето съществуване при днешните сурови условия на българската действителност. Да се открива едно висше търговско училище при условията на общо обеднение, на несъразмерно заскърбяване на живота и при тежката конкуренция на европейските училища, дето обучението и общите условия на живота са по-привлекателни, е наистина една смела крачка, изискваща голямо мъжество и бодра културна инициатива. И факта, че училището дава на български стопански живот тая година повече от 130 академици, че първите две години общото число на слушателите е надминало 250 души и че целото организиране на делото стана само с обществени средства, без помоща на държавата, това само по себе си се явява като безспорен успех за онези смели дейци в полето на националната българска култура, които не се побояха да открият висше училище при такава неблагоприятна обстановка, уповайки се изключително на своя правилен усет относно културната необходимост от подобно заведение.

От опита, който ни дават първите години, вече може с голяма увереност да се разчита на по-нататъшното закрепване на висшето търговско образование в страната. От тука се явява и нуждата да се набележат тези нови задачи, които изникват пред Висшето училище, като резултат на това, че то от своя организационен период, ще трябва да

премине към своето органическо устойчиво, или консолидирано състояние.

Целта на училището е да пуца в живото обучение на страната: образовани стопански дейци, поради което обучението се води в три основни направления: общо-икономическо, специално-търговско и върху изучаване чуждите езици. Като се сжди по обема на преподаваната материя, по количеството на лекционните часове и практическите занятия, то съществующата в тоя момент система, трябва да се признае за твърде затруднителна за студентите. Това се обяснява, обаче, не с многопредметността и с претоварването на системата, а с туй, че за нея е резервиран двугодишен срок на преподаването. Ако се предвиди един по-продължителен учебен срок, напр. тригодишен, тогава ще бъде целесъобразно, да се допълни програмата, с цел да се задълбочи и и закрепят преподаването на някои материи. В това направление съществено важно би било въвеждането на две групи допълнителни предмети, а именно: 1) попълване сегашните общи курсове с по-детално изучаване на отделните им диференциални части и 2) засилване преподаването в областите, тесно свързани с българското народно стопанство. Така напр. в групата на икономическите материи би трябвало да се въведат самостоятелни курсове по статистика и по икономическа география, които са за сега слети в един предмет; да се създадат курсове по икономията на промишлеността и на търговията, по теорията и историята на работническото движение, по социалното законодателство и т. н. Успоредно с това е нужно и въвеждането на курсове с оглед към изучаване съвкупните условия, характеризиращи българското народно стопанство, и социалното законодателство и работническото движение в страната и пр. Въвеждането на по-детални курсове, наред с изучаването националните особености на стопанството, ще даде възможност да се усвояват общите принципи въз основа на по-конкретни и при това национални елементи, с които студентите ще трябва да се сблъскат в последующата си практическа дейност. Подобно разширение на материала при увеличаване срок на преподаването с още една година, може да се комбинира така, че да не затрудни слушателите; даже напротив — при подобна уредба практическите занятия могат да получат много по-широко разпространение и приложение; а те, според общото мнение, се явяват като

централно ядро в научната работа на съвременното висше учебно заведение, най-сетне, при тая система ще се постигне и това, че усвояването на материала ще става по-сolidно и по-трайно, и ще се освободи от елемента на оная прибрзаност, която неизбежно характеризира всички висши търговски училища и в странство, сжщо имащи двугодишен учебен курс.

Разбира се, че реализирането на горния план би изисквало и повече средства, за уреждане на целото заведение. За това ще трябва да се увеличи преподавателския състав, да се засилят учебно-вспомогателните пособия; да се обогатят общата и семинарните библиотеки, да се организират кабинети по отделните научни циклове и т. н.

Обаче, въпроса за материалното обзавеждане на училището е еднакво важен и неизбежен и при двугодишния му курс, понеже, ако училището иска да поддържа духа и принципите на висше учебно заведение, то ще трябва да си организира всички институти, които днес характеризират подобен тип заведения.

След казаното, възниква общия въпрос за всички човешки начинания — въпроса за средствата, който при сегашните условия има почти фатално значение. Обаче, въпроса за финансовите ресурси и за финансовата помощ на училището е еднакво неизбежен и при оставане то му с двугодишния си курс. Той изниква, преди всичко, поради това, че на-дали ще може да се поддържа дълго време това положение, при което да се посрещат всички разходи на едно още развиващо се учебно заведение от студентските такси и от ресурсите на Варнен. търг. инд. камара. Може а priori да се каже, че ако училището ще кара едно статическо съществуване, т. е. ако то ще поиска да се спре в своето развитие, то ще може да се закрепят като заведение, което покрива разходите си, благодарение културната щедрост на Варн. търг. инд. камара. Но ако тя, както ние можем да очакваме, в желанието си да отговаря на нуждите на страната, ще иска да се развива, т. е. ще пожелае да бъде жив динамичен организъм, тогава неговите потребности ще надрастнат сегашните му ограничени средства, произлизащи от таксите и бюджета на камарата. Поради това, камарата ще трябва още от сега да се замисли над въпроса за бъдещите средства на училището.

В това отношение се набелязват две възможности, според това дали

ще поискаме да запазим училището като автономно учреждение, което несъмнено има своите преимущества, понеже тогава то ще се развива всецяло под влиянието на една свободна обществена инициатива, или ще трябва да се отстъпи една част от тая инициатива на държавата срещу оная значителна помощ, която тя може да му даде. В първия случай може да се направи опит за разширяване на онези обществени слоеве, които за сега не вземат непосредствено активно участие, в издържането на училището — макар и фактически дейността на училището по своето същество да излиза далеч от пределите на тези обществени кръгове, които сж свързани с неговата уредба и финансиране.

Така, в състава на студентството има младежи от всички райони на царството, въз от територията на Варн. търговско-индустриална камара, както и от онези социални слоеве, които сж неприятели към издържането на камарите. Достатъчно е да споменем, че синовете на търговци тая учебна година сж по-малко от земеделческите синове. Не малък процент сж и синовете на чиновници и занаятчии. А това значи, че в тоя момент младежта на цялото царство и на всички съсловия се ползува от усилията и ресурсите на Варн. търг. инд. камара. Следователно, не е ли да бъде справедливо, ако се привлечат към издържането на такова важно дело и други елементи, които сж еднакво и непосредствено заинтересовани в разпространението на общата и специалната социално-стопанска култура на царството? Нема ли да бъде естествено, ако Висшето търговско училище при Варн. търговско-индустриална камара стане училище на съюза на всички търговски камари в страната, или иначе казано, да се създаде едно взаимно съдействие между фактическите разпространители на висшето търговско образование по територията на цялата страна при фактическото участие на всички нейни търговско-индустриални елементи? Ние предвиждаме мъчениите за реализирането на подобен план и знаем, че локалният патриотизъм и тесногърдното разбиране интересите на своята къща, твърде силно затъмняват съзнанието на общите културни задачи на страната, за единството в преследването на националните цели. И при все това, ние считаме за полезно и необходимо да поставим тоя въпрос в тая му форма пред общественото внимание, толкова повече, че, при едни сполучливо из-

брани организационни форми, може да се съизмери локалното с националното, да се постави в хармоническо равновесие целта с интересите на неговите части. Ако търговско-индустриалните сфери на България съзнаят нуждата от висшето търговско образование за царството и ако те могат да си направят съответното логическо заключение от това, те ще могат да разберат, че целото население, което е свързано с народното стопанство на страната, трябва да поеме върху себе си строежа на общата култура, а следов. и да носи съответните жертви по издържанието на онези институти, които се явяват като разсадници на тая култура. Веднаж съзнал и добре асимилиран този принцип, той различава пътя за чисто техническото разрешение на въпроса. Дали камарите ще трябва да сключат специален помежду си договор по въпроса за отделното им участие в управлението на Висшето училище, ще ли трябва да се създаде особен съюзен управителен орган, или всека от тях ще има свои членове — делегати в Върховния училищен съвет на заведенето — това е вече лесен въпрос. Важното е да проникне в съзнанието мисълта, че хората, които обичат своята страна, не могат да се лишат от честта да бъдат активни творци на собствената култура, давайки това монополно право само на Варнен. търгов. инд. камара.

Но ако, въпреки всички очаквания, общественото съзнание и чувството на дълг са до толкова слаби, че обществото е лишено от нужната инициатива по въпросите за националната култура, тогава остава на държавата да заеме местото на разслабената обществена инициатива. Тогава на Варн. търгов. инд. камара ще се наложи дълга, в интереса на процъфтяването на нейното ценно културно начинание, да прибегне към помоща на държавата, като, в краен случай, раздели с нея амбициите и инициативите по уреждане на училището.

Ние мислим, че материален и морален дълг се налага на българската държава да спомогне за пълното развитие и процъфтяване на единствения висш институт по стопанските науки, който си е поставил за цел да подготви техническо-организационни сили, еднакво нужни за частното, общественото и държавното стопанство на един народ, чийто богатства се намират още в потенциално състояние и чиито спящи способности се нуждаят от високо интелегентни ръководители.

ВЪТРЕШЕН ОТДЕЛ.

По предстоящите изменения на закона за акционерните дружества.

Заговори се напоследък в печата, че правителството възнамерява да направи известни изменения на закона за акционерните дружества. Законопроект за проектираните изменения още не е готов, за да можем да се произнесем по него. Обаче, списанието „Икономически преглед“ в броя си от 15 того дава някои подробности върху въпросния законопроект, които считаме за уместно да възпроизведем тук.

Идеята за изменение на закона произлиза от Министерството на финансите, което възнамерявало да въведе концесионната система, според която основаването на едно акц. д-во трябва да се одобри от Министерството на финансите, в различие от сега действащата нормативна система, при която едно акционерно дружество се смета за законно основано, щом то е изпълнило всички постановления на закона и е надлежно регистрирано пред респективния окр. съд. Освен тая основна промена при образуването на акц. д-ва, правителството възнамерявало да прокара още ред положения в новия закон, целящи да създадат едни по-чувствителни ограничения в управлението на акц. д-ва, а именно:

1) Разширение материалната и лична отговорност на управителните тела на тия д-ва;

2) Засилване държавния контрол над последните (проверка на балансите им);

3) Членовете на управит. съвет на едно акционерно д-во не ще могат да се задължават към същото д-во; освен това, поне една трета част от влоговете в едно акц. д-во, в случай банките, трябва да бъде ликвидна, т. е. лесно реализуема, веднага като се вложи на текуща лихвена сметка в Б. н. банка.

4) Известна част от капитала на чуждестраните застрахователни д-ва трябва да бъде обложена като гаранция в държавни ценни книжа, а за всички застраховки в страната, било като се дадат на текуща лихвена сметка, или като се облекат в държавни ценни книжа.

5) Членове на управителния съвет на едно акц. д-во не могат да бъдат в друго, като при това да нема роднински връзки между членовете на управителния съвет.

Контролът ще да се изразява още и в това, че в самите банки от специални органи ще се проверява, доколко балансите на банките отго-

варят на истинското положение по книгите.

В свръзка с проектираните изменения, Министерството на финансите е поискало от онова на Правосъдието изменението на съответната глава за акц. д-ва в търговския закон. Кодификационната комисия при Министерството на правосъдието, която е била натоварена с преработката на главата, е била на мнение, че концесионната система не била за предпочитане пред нормативната и върху тая база тя е приела преработката на закона. Комисията щела да се ръководи главно от германския закон за акц. д-ва. Последния не задължавал годишните събрания да назначават членовете на управит. съвет, а задължавал назначаването само на контролния и проверит. съвети. Членовете на управителния съвет да бъдат назначавани от годишното събрание, или пак от надзорния съвет, в зависимост постановленията на устава. Комисията сметала да възприеме само някои от мненията и желанията на Министерството на финансите, като запрещавање на роднинските връзки между членовете на разните съвети, ограничаване правата и задълженията на д-вата и т. н., но не сметала да допусне голема намеса на държавната власт в вътрешния живот на д-вата. Относно начина на използване на влоговете от кредитните учреждения, както и начина на плащане на математическите резерви от страна на осигур. д-ва, комисията е била на мнение, тия работи да се уредят с специални закони, като намира, че задължението на кредитните д-ва да внасят една трета от влоговете си в народната банка ще спझे много кредитното дело у нас и заради това не трябва да се узаконява.

Едно важно изменение комисията сметала да направи в члена на курса, по който могат да се вписват в баланса на ценните книжа, за да предпази дружествата от злоупотреби на управителния съвет, като ги задължи да вписват тия книги не по курса, който те имат в деня на съставяне баланса, а по курса, по който са били купени, или по борсовия курс в деня на съставяне баланса, но само ако той курс е по-низък от покупния.

По-обстойно ще се повърнем по законопроекта, щом той бъде приютвен.

По неекспедираниите стоки, поръчани в германски земи, окупирани от съглашенските войски.

По повод постъпките на камарата, направени пред Министерството

на вжшните работи, относно издействването от сжглашенските окупационни власти разрешение за експедирането на поржчаните преди окупацията стоки в окупирани германски земи, сжщото м-во с писмо си от 14 того под № 1089 сжобщава на камарата, че нашата легация в Париж сжобщила, какво купувачите на стоките (бжлгарските тжрговци) ще тжрбва да поискат, вместо продавачите, свободното изнасяне на закупените от тях стоки и плащането таксите за тая цел, щом доставчиците са отказали да изпжлнят горните формалности, като се сжобразят с *разпореджданията, отнасящи се до транзитния тжрговски режим*, установен от сжюзните сжглашенски власти в окупирани от тех германски земи.

Сжгласно разпореджданията на тия последни власти, стоките, експедиранни от окупирани земи за странство между 21 януарий и 20 февруарий 1923 год., ще бждат свободни веднага да напуснат тези земи, без да плащат никакви такси и без всякакви други формалности. Обаче, за тех ще се представят на компетентния делегат следните доказателства, взети от директора на митниците:

1) Че експедирането за странство, било по вода, било по суша, е било направено преди 21 февруарий;

2) Че това експедиране е било придружено от едно редовно издадено позволително за свободен износ, подписано от г-н Д-р Майер, директор на Ausfuhramt от Bad. Ems.

3) Че таксите при изнасянето са били внесени в една митница, намираща се в окупирани земи (това плащане може да е станало и когато тия земи са владеели още германците).

Всички стоки, експедирани след 20 февруарий 1923 год. ще бждат подчинени на наредбите, установени с заповеди от вжрховната комисия и от директора на митниците, даже ако таксите при изнасянето са били внесени на самите германски власти. Никакви други изключителни мерки не се допускат.

Умоляват се заинтересованите лица да се сжобразят с горните наредби.

Обща адресна книга на камарите.

Тжрговско-индустриалните камари в Бжлгария ще издадат през текущата година адресна книга за царство Бжлгария на бжлгарски и френски език.

Книгата ще сждржж адресите на всички тжрговци, индустриалци и занаятчии в Бжлгария; на всички комисионери, представители, експортйори, импортйори и пр.; на всички

банки, акционерни, сжбирателни и командитни дружества; на всички кооперации, синдикати, професионални сдружения; сведения за житното производство и специално за производството на тютюна, розовото масло, пашкули и пр.; сведения за мините, кариерите, минералните извори и пр.

Реклами се приемат в тжрговско-индустриалните камари в София, Пловдив, Варна, Бургаз и Русе при следните цени:

Цяла страница 1000 лева.

Половин страница 600 лв.

Четвърт 400 лв.

По частните ни заджлжения нжм чужбина.

Вжпроса за начинжт на изплащане частните заджлжения на бжлгарските поданици кжм френските, английски и белгийски кредитори е бил наново разискван от смесената комисия, в която влизат представители от двете заинтересовани страни. Бжлгарското правителство в своя проект иска една отсрочка от 25 години за изплащане заджлженията на своите поданици. Предполага се, плащането да стане чрез облигации при лихва 7%, от които 2.5% ще образува амортизационна каса за погашение на джжжимия капитал.

Френските искания се свеждат кжм това, щото Бжлгарската народна банка да поеме изцяло заджлженията на бжлгарските длжжници, като издаде срещу тях облигации.

Комисията още не е дошла до споразумение по тоя вжпрос.

Износжт през Варненската митница за м. април 1923 г.

През м. април т. г. през Варненската митница са били изнесени 9,862,927 кгр. на обща стойност 74,636,003 лв. срещу 21,115,380 кгр. за 150,910,359 лв. за м. март.

По джржави по-големите количества се разпределят така: за Турция 1,312,748 кгр. за 10,862,175 лв. за Франция 6,000,224 кгр. за 42,628,275 лв., за Гжрция 748,783 кгр. за 4,333,615 лв., за Сев. Амер. Сжединени щати 291,561 кгр. за 5,855,574 лв. за Италия 1,253,692 кгр. за 8,424,858 лв. и т. н.

По-главните изнесени артикули са: жито 1,129,919 кгр. за 7,760,580 лв., царевица 6,126,166 кгр. за 32,978,297 лв., боб 332,015 кгр. за 2,795,616 лв., брашно 280,460 кгр. за 2,797,813 лв., ечемик 427,485 кгр. за 2,401,000 лв., фий на жжрно 141,306 кгр., за 1,165,808 лв., яйца 185,340 кгр. за 10,014,930 лв., тютюн баши балж 45,923 кгр. за 1,735,292 лв., кокошки 12,688 глави за 666,400 лв., полски кашкавал 49,020 кгр. за 1,893,900 лв., медна руда 241,703 кгр. за 3,877,764 лв. и т. н.

По инкасирането на купони от бжлгарските ценни книжа чрез тукашните банки.

Министерството на финансите с окржжно № 7102 от 14 м. м. дава следното нареждане за инкасирането на купони от бжлгар. ценни книжа чрез тукашните банки, изпратени от чуждестранни такива:

Като взе в сжображение, че изпращаните от чуждестранни банки купони от бжлгарски ценни книжа за инкасиране на тукашните банки са сжорани обикновено от публиката, че е невжможно да се направя разграничение, кои са на отделни лица и кои на банките, че при сумирането на дивидентите и лихвите по купоните, определя данжк в по-голям размер от този, който биха платили отделни лица, от една страна, че чуждестранните банки не могат да джржат висящи сметките си с своите клиенти до изтичане на календарната година, от друга страна, Министерството разрешава да се спазва пункт 2 от окржжното предписание № 1768/913 год. и в бждаще само по отношение изплащаните дивиденти по купони, а данжци които се следва за лихви от влогове на чуждестранни банки и местните кредитни учреждения: банки, дружества и индустриални предприятия, да се определя вжрху сумата изплатена или капитализирана, за цялата календарна година, по сжответните (оценки) проценки за всяка банка отделно.

Общо сжбрание на Варненската популярна банка.

На общото сжбрание на Варненската популярна банка сжстояло се на 20 того, стана избор на управителен и контролен сжвети.

В управителния сжвет за избрани: Петжр Гр. Попов, Илия Милчев, Фоти Георгиев, Георги Пармаков и Стефат Камбуров.

В контролния — Михаил Д. Николов и Александр Георгиев.

Ески-Джумайския панаир.

На 14 того се откри традиционния Ески-Джумайския панаир. За пржв път след войните, Ески-Джумайския панаир добива оная физиономия, която имаше преди войните. Почти всички места в панаира беха заети от изложители от разните краища на Бжлгария. Всичките бранши на тжрговията беха застжпени в най-големо изобилие с изключение на колонизала, който сжвжршено липсваше. Големия брой на изложителите се обяснява с джл-

гия застой в работите, поради вжрлуващата парична криза, очаквайки по-големо оживление в сделките, обаче, за съжаление тия техни надежди не се оправдаха. Въпреки сравнително по-ниските цени, на които се предлагаха стоките в панаира, особено от манифактуристите, купувачите проявяваха същата въздржаност, както и по-рано, очаквайки още по-големо спадане на цените.

Изобщо, тази годишния панаир, по отношение миналогодишния бе по-слаб. Мнозина от изложителите се оплакваха, че не ще покрият разностите по транспорта на стоките си до панаира и обратно, както и наемите за бараките и други общински бери, които тая година са доста високи.

По всичко изглежда, че повечето от изложителите са убедени в това, че при днешната усъвършенствувана форма на стопанската размена, панаирите постепенно изгубват своето предишно значение и в бъдеще биха се въздржали да вземат участие в тях.

Панаира за добитък.

По отношение миналата година, пазаря на добитък е по-слаб, главно, поради ниските цени. Тази година особено са ниски цените на рогатия добитък. Най-хубавите сръбски коне, унгарска порода, са продадени до 35000 лева едина, а местни породисти до 27000 лева едина; млади породисти 1 годишни от 8—15000 лева коня; от 2—3 годишните 14—20000 лева; обикновен кон за работа от 8—14000 лв. коня. Волове от 9—15000 лева чифта; биволи от 10—18000 лева чифта.

От разните бранши на търговията изложителите се разпределяха, както следва:

Манифактура 43, от които 10 ангросисти, а останалите детайлисти; ангросистите 1 от София, 1 от Русе, 5 от Варна и 3 от Ески-Джумая (едро и дребно); от детайлистите — от Варна 10, Провадия 3, Шумен 6, Е. Джумая 3, Плевен 1, Нови Пазар 1, Русе 1, с. Яйла (О. Пазар), Г. Ореховица 1.

Кинкалория и галантерия всичко 24, от които 3 ангросисти, а останалите детайлисти. По градове ангросистите се разпределят, както следва: 2 от София, 1 от Русе, а детайлистите — София 1, Варна 2, Разград 5, Г. Ореховица 2, Попово 2, Шумен 3, Русе 5, Е. Джумая 1.

Вжлени платове на едро 6, от които 1 от Габрово, 1 Сливен, 1 Варна, 2 от Тръвна и 1 от Троян.

Вжл на едро 4, от които 1 от Е. Джумая, 2 от София и 1 от Севлиево.

Железария на едро 1 от Русе.
Медникари 10, от които 1 от Варна, 5 от Шумен и 4 от О. Пазар.
Сарахи 7, от които 4 от Е. Джумая, 2 от Шумен и 1 от Разград.
Царвулари 2, 1 от София и 1 от Сливен.

Стжклария 3, 2 от Русе и 1 от Е. Джумая.

Язми 9, от които 1 от Плевен, 1 Е. Джумая, 1 Г. Ореховица, 4 от Варна, 1 от Шумен и 1 от Провадия.

Плетачество 6, от които 2 от Габрово, 2 от Русе, 1 от Варна, и 1 от Ямбол.

Килими чипровски 2.

Шапки сламени 8, от Г. Ореховица 1, Шумен 1, Н. Пазар 1, Попово 2, Е. Джумая 1, Разград 2.

Готови дрехи 6, Пловдив 1, София 3, Варна 2.

Мутафи 4, Шумен 3 и Варна 1.

Чехлари 49, от които Шумен 4, Е. Джумая 25, и Габрово 20.

Габровски артикули (ножове, гаванки и др.) 20.

Троянски артикули 4, от Троян 3 и от Търново 1.

Освен горните изложители, на панаира имаше 5 бирарии, 1 цирк, 1 менажерия, 8 фотографии и стотици дребни продавачи на сергии. Смело може да се каже, че от панаира не могат да се оплакват само увеселителните заведения, които направиха добра работа. От останалите бранши, манифактуристите на едро и вжарите, направиха задоволителна работа. Ако се вземе по единично, някои от сараците, чехларите и медникарите тоже направиха добра работа. Но общо взето, панаира бе слаб по отношение миналата година.

Предложение от американски фирми за търговски връзки с България.

В камарата е получен списък на американски фирми, които желаят да влезат в търговски връзки с български такива за внос и износ.

Интересующите се могат да прегледат вжпросния списък в канцеларията на камарата всеки присъствен ден.

Занаятчийски отдел.

Из анкетата на обушарския занаят във Варна.

Обушарството във Варна, сравнително с другите градове от вътрешността на страната, е пренесено много по-рано. Още преди кримската война, са почнали първите опити с изработването на шити гети. Когато почти на всякъде тоя занаят се принадлежало от запад, главно през Букурещ, изглежда, че във Варна

се е пренесъл от кжм Цариград. Особено се е засилил след войната и бързо почнал да измества стария еменеджийски занаят. За забелязване, че едновременно почти се развива кундураджийството, изработването на твърди половинки, деколте, подобно на емени с остри носове, с предници от видело и кюселени твърди задници, кундури, носени с местюве (сахтиянени лапчини) от турската маса и гетаджийството — изработване на гети (цели обуца с ластик или копчета, такива каквито и сега се носят, но много по-меки и с широки носове). Първите — кундурите, са били с набити железни гвоздейчета, по-късно и с дървени клечки, а вторите — гетите, дикшилия — шити. Турската интелегенция — ефедита и бейове са принесли от Цариград и така наречените санджкийи обуца, гети с галоши, изработени от видело или деве-дереси (лакова кожа) и гйон, също като турските кундури, но леки, плитки и здраво прилепващи у чипиците, с остри носове и специална бутонна заключалка отзад на тока. Тия един вид галоши, които се изработвали вжрху самите гети, са били неразделна част от последните и са се носили само от благородниците, в туй число и бжлгарските чорбаджии. В последствие, такива обуца са станали доста разпространени между християнското заможено население.

Така са продължавали успоредно тия два занаята почти до освободителната война. През последната, след идването на руските войски, се появява още един нов за нас обушарски отрасъл — ботушарството, ботуши изработвани от видело или сантрач. След войната, почва периода на сливане на тия три отделни занаята в един — кундураджийския. За това са допринесли твърде много бжлгарите, които вече масово са почнали да навлизат в обушарския занаят. Най-напред — бжлгарите са почнали с ботушарството и отчасти с кундураджийството. Последното е било главно в ржцете на турците, а гетаджийството — в гжрци и арменци. Бжлгарина работник, усвоил добре занаята, снабдил се скришом с нужното число „ендазета“ (кройки) пазени от майсторите повече от самата стока и с незначителен капитал отваря дюкян и започва усилената самостоятелна работа от тъмно до тъмно.

Трудно е било за тия нови обушари, всред оная маса капиталисти — гжрци, арменци и турци, в един град като Варна, с население в три тях си четвърти, инородно, гледано с омраза на бжлгарщината, то-

ку що отскубнала се от гръцкото духовно и турско политическо робство, да спечелят клиента. Обаче, към 1883 година се започна заселването на Варна с българи, между които и обушари. Откриват се по чаршията тук там, макар и разпръснати, и първите от значение 3—4 български кундураджийски дюкяни, с чираци бългачета и калфи турци и тук-там българи. Последните, полека-лека почват да завладяват пазаря и то само благодарение на честно и добросъвестно изпълняване поръчки. Българските обушари са се прочули скоро с своята трайност. Изработваните обувки от арменци и гърци са били сравнително по-елегантни, но изработени от по-долнокачествена стока и като така скоро са разваляли своя фасон и не били трайни, а ония от турците груби и тежки.

Суровите материали употребявани за лицеви кожи са били видело, марокин и сантрач, последния особено след руско-турската война, а за долна работа — главно местен гйон от мѝжърски (египетски) говеда, и спомагателните материали — местни табашки мишини, табан хастари, липови кори за подпълване на табаните и пр. Изработвали са цели и половини гети главно с копчета, вжрзани с виделови ремички, вместо сегашните връзки и то изрязвани от самите обушари. Гетите преимуществено са били шити, а в последствие, след излизането на дървените клечки, набивани с такива и обковавани с кабари, а токовете с налчета.

Кроежа се е извършвал по най-примитивен начин, чрез „ендазета“, отговорящи приблизително на взетата с книжна ивица мярка на крака допълнена според нуждата от по-малко или по-вече халци, вжрху калъпа.

Цените на обущата са били: цели гети 40—50 гроша, половинки 30—40 гроша. Надници — майсторски от 3 до 6 гроша, калфи 2 до 3 гроша, а чираците безплатно, само срещу храна и квартира у майстора си и за Великден — едни обушари. Данъци от 3 до 5 лева годишно, а наем от 15 до 80 гроша за 6 месеца.

Готова стока, освен детски и турски кундури, не се е изработвало. Обушарска специална чаршия не е имало, обушарските дюкяни са били разпръснати по главните улици на града.

По чирашките курсове.

Занаятчийският съвет при камарата от 9 того е изказал следното мнение по учебната ваканция на чирашките курсове, произвеждане на

изпитите завършилите пълния двегодишен курс и започване учебните занятия през идната 1923/24 година:

1. Учебните занятия през тая учеб. година да се прекратят на 11 того;

2. Ваканцията да трае от 11 май до 30 септември т. г., през което време завършилите чираци двугодишния курс и не навършили още двугодишното си задължително според закона за Ор. П. З. чирачество, да прекратят на практика;

3. С кандидатите за изпит да се извърши преговор по изучените в чирашкия курс материи от 1 до 31 октомврий и по тоя начин се подготвят по-добре за изпита.

4. Изпитите да се произведат от 1 до 15 ноември т. г. по изучената материя в чирашките курсове и по практика на занаята;

5. В изпитната комисия да участвуват като екзаменатори, освен преподавателите в чирашкия курс и председателите на респективните занаятчийски сдружения, по който занаят кандидата полага изпит, също така и майстора, при когото чирака е учил занаят и.

6. Идущата учебна година в чирашките курсове да трае от 1 октомври 1923 г. до 31 март 1924 г.

Бюрото на камарата напълно е възприело изказаното мнение от занаятчийския съвет.

ВЪЖИШЕН ПРЕГЛЕД.

ВЕЛИКО-БРИТАНИЯ.

Британският бюджет за 1923—24 год. представен на камарата на общините предвижда общ разход за 816,616,000 лири срещу 910,069,000 лири фигуриращи в бюджета за 1922—23 г. и 818,500,000 лири общ приход. Упражнението за 1922—23 год. завърши с 914,012,452 лири приход и 812,496,604 лири разход, като предварителното задържане върху приходите, по погашение на дълговете се е възкачвало на 126,227,000 лири.

Английския национален дълг е претърпял едно значително намаление в 1922-23 год. (само летящият дълг през 1922-23 г. се е намалил с 219,573,000 лири.

Изплащането му е разпределено върху един дълг период от години.

Това е, което е позволило на финансовия министър да оповести едно намаление на данжците, доста чувствително. Данжка върху общия доход и върху акционерните дружества съж били намалени с 6 пенса на една лира. Размерите на пощенските такси и на телефонните съобщения ще бъдат намалени от 14 май и 1 юли т. г.

ФРАНЦИЯ.

Вреди от войната. Министърът на освободените области току що е обнародвал причинените от войната повреди, по департаменти и изобщо в цифри.

Приблизителния размер на обезщетенията, които трябва да се платят на пострадалите достига сумата 85,789,631,000 франка, което се разпределя така по категории:

Реквизиции 8,769,831,000 фр. по-къщина 18,407,934,000 фр., недвижими имоти 58,611,866,000 фр. На 31 декемврий 1922 год. внесените суми са представлявали 58% от общия размер на повредите или 41,265,276,000 франка от които 12,903,318,000 фр. за повредена по-къщина и 28,361,958,000 фр. за недвижими имоти. От тая последната сума са били изплатени 14,221,778,000 франка по повредени индустрии и 14,140,180,000 за вреди в други производства.

Консулски рапорти и кореспонденция.

Българската легация в Цариград в седмичния си бюлетин от 13 май т. г. съобщава следното за положението на цариградското тържище и цените на храните и на брашната за времето от 7 до 12 май т. г. включително.

Положението на тържището.

Цариградското тържище още прескарва криза. Безпаричието също остро се чувствува. Подобрене се очаква едва след подписването на мира.

Тържището на храните е с слаба тенденция, поради многото присигания. Местните брашна, както и българските, показваха едно понижение в цените от тридесет гроша на торба. Пазаря на добитъка е слаб. От Ромъния внос няма. Пристигат главно от Анадола, Тракия (агнета) и в малко количество от Югославия. Повишението на българския лев и при вноса на този артикул указа своето влияние, а именно поради това повишение на лева през тази седмица никакъв внос на добитък от България нямаме. По-рано седмично влизаха около 80—120 глави едър добитък и около 200—400 дребен. Търговците се надеват цените в България на добитъка да спаднат, за да подновят вноса си.

Пристигания и цени.

Храни. Пристигнаха: жито от България 1100 тона. От Тракия 250 тона. От Америка 1400 тона. От Русия 1000 тона.

Жито, тракийско, обезмитено, насипано, оката 12½ гроша, българ-

Днес на борсата има изложени 3 вагона кукуруз и 1 вагон зимница. Изглежда, че твърдата тенденция към подобрене на лева най-зле се отразява на търговията със зърнени храни, която почти е приведена в пълна застой, поради въздържанието, както на купувачите, така и на продавачите.

Манифактуристи!

Най-богат избор и пълнен асортимент от манифактура
ПЛАТНА, ХАСЕТА и ПРЕЖДА

всякога на най-износни цени ще намерите в складовете на

Търгов. Акц. Д-во „Съединение“

ВАРНА

„Царибродска“

Телефон № 29

За телеграми: „ЮНИОН“

СОФИЯ

„Княз-Борис“ № 2

(в помещението на Текстил)

Телефон № 2303

За телеграми: „Съединение“

2—2

Барух & Витали Барух — София

Телеграми: „Барух“. ул. „Веслец“ № 16. Телефони: 1627. Халите 39.

Рафаел Барух — Варна

Телеграми: „Барух“. Телефон 151.

Жак М. Сиди — Пловдив

ул. „Епископ Софроний“ № 4.

Предлагат следните ГОТОВИ в склад стони:

Кжврак „три сърдца“ и „три лопати“.

Сулани: есмер, кастарлии, боялии.

Севинг и Тира за чорапи.

от прочутата италианска фабрика

„**МЕРИДИОНАЛЕ**“

Торби ютени нови за брашна, трици и пр., всякакви размери и тежини.

Зебла и специално за амбалаж на тюни. **Въжа, канали, конци** и пр.

италиянски.

Басми шампосани. Мерино черно. Крелони, фулари, сержове, фистанлжци и др.

Продажба на едро — само на бали.

Цени винаги най-износни.

ПЛАВАТЕЛНИ СЪДОВЕ НА ИЗНОСНИ ЦЕНИ

Продава Българското Каботажно Акционерно Дружество в Бургас, именно:

Две моторни лодки с вместимост 5 и 13 тона.

Два платнохода с вместимост 30 и 65 тона.

Два дървени шлепа (дуби) с вмест. 25 и 30 тона.

Справка при директора на Дружеството Н. Витанов
ул. Площадна № 1, Бургас. 2-2

Инженерно Архитектурно Бюро

Архитект Ст. Дзюв — Инженер Ив К. Ранков
Варна, Сите, Стая 5 и 32.

Предприема направата на всякакви планове, измервания, строеж на всякакви постройки, мелници, тепавици и др.

Индустриални заведения, изчисления и пр. 2-5

Най-здрави конци Най-износни цени

 Конкурират с европейските.

Първа БЪЛГАРСКА фабрика
за

ШЕВНИ КОНЦИ „ТРАПЕЗИЦА“

Централа: София, Витошка № 24

фабрика: Велико Търново

Телефони: София 2276, В. Търново 68.

ИЗРАБОТВА

първокачествени шевни

КОНЦИ.

Разполага винаги с пълнен асортимент.

4-6

„ВУЛКАН“ АКЦ. Д-ВО — ВАРНА.

За телеграми „Вулкан“.

Телефон: № 110.

Фабрикува и постоянно има в депозит:

Бодлива тел галванизирана
Тегла чугунени от 100 гр. до 50 кгр.
Пурин тип „Винтер“ № 4—10
Лопати и Лизгари
Лопатки за вжглища

Лопатки за смет (фараши)
Сачове и Вжршници
Подкови с 4, 5 и 6 дупки
Панти — кюшелици
Панти — ангропати № 7—12

Инсталира и ремонтира всякакви индустриални и земеделски машини и отлива от чугун и други метали всички машинни части.

ЦЕНИ И УСЛОВИЯ НАЙ-ИЗНОСНИ

САВА М. КИТРИНОПУЛО ВАРНА

(Ижща основана в 1879 година).

ПРЕДЛАГА:

Безир, бои, лакове, четки, цимент
и всякакви индустриални масла
на най-износни цени.

2—3

ФРАНКО БЪЛГАРСКА БАНКА

ЗА

МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ

Телеграфически адрес: „ИНТЕРБАНК“.

Капитал 22,000,000 лева напълно внесен.

Централа: СОФИЯ, — ул. „Леге“ № 17.

Клонове: Варна, Пловдив, Русе, Бургас, Хасково, Дупница.

Кореспонденти в всички по-големи градове в България и в чужбина.

Извършва всички банкови операции.

Приема влогове при най-износни условия.

Безимено Акционерно Д-во „ИНДУСТРИЯ“ – Попово

Капитал 1,000,000 лв. напълно внесен.

За телеграми „ИНДУСТРИЯ“.

Телефон № 7.

РАЗПОЛАГА ВСЯКОГА С
РАПИЧНИ И СЛЖИЧОГЛЕДОВИ МАСЛА
 Производство на собствената за растителни масла фабрика в гр. Попово.

ЗАКУПВА всякакви количества семена
 за растителни масла.

3—10

Парна Бояджийска Фабрика „СОКОЛ“⁶⁶

Акционерно Д-во — ВАРНА.

За боядисване, апретиране и избелване.

Нашите първокачествени преди боядисани с истинско синило и трайни хромови бои, винаги носят запазената ни фабрична марка

 „С О К О Л“

Постоянен депозит и всекога пжлен избор на всички видове боялии преди на конкурентни цени ще намерите при Генералните ни представители и депозитйори за царството:

Акц. Д-во за международна търговия и индустрия -- Варна.

За телеграми: „Манифактура“

1—1

Телефон № 173